

Grænsesten og stormflodsmærke.

Som følge af nederlaget i krigen 1864 måtte Danmark som bekendt afstå hertugdømmerne Slesvig, Holsten og Lauenborg. Det synlige tegn herpå var, da grænsen blev afstukket i landskabet i vinteren 1864-65, og der blev rejst 128 hvidmalede og nummererede egepæle, som havde en højde på ca. 250 cm. Denne nye grænse blev i daglig tale kaldt "Kongeå-grænsen"

Vejr og vind samt den omstændighed, at pælene ofte var nedsat ved vandløb og i lave sumpede områder gjorde, at der ikke gik mange år, før de første pæle skulle udskiftes. Ved et eftersyn i 1872, hvor der allerede var udskiftet flere pæle, var der 20 pæle, der var væltet, syv var faldefærdige, og 49 var mere eller mindre rådne i jordskorpen. Grænsegendarmeriets chef foreslog ved denne lejlighed, at man fremover udskiftede pælene med sten, når de var rådnet.

De første udskiftninger skete dog først i 1891, og på de nye sten blev der indhugget et nummer. På dansk side blev tillige anført bogstaverne Kr. Dm. (Kongeriget Danmark) og på tysk side Kr. Pr. (Königreich Preussen).

I modsætning til træpælene (der var fremstillet hos snedkere i de lokale danske grænsebyer) var det tyskerne, der forestod fremskaffelsen og opsætning af stenene. Det var sten- og billedhugger C. Schwartz i Haderslev, der forarbejdede grænsestenene. Omkostningerne blev som hidtil delt mellem landene.

Numrene på de hvidmalede grænsepæle og grænsesten var oprindeligt malet med sort farve. I 1899 anmoder tyskerne om tilladelse til at foretage en sådan opmaling. I 1902 blev der mellem begge landes myndigheder lavet en aftale om, at stenene for fremtiden ikke mere skulle males.

Ved udskiftning af en grænsepæl eller grænsesten, var der embedsmænd til stede fra både Tyskland og Danmark. Udskiftningen blev nøje indført i diverse protokoller i begge lande.

Efter genforeningen i 1920, hvor grænsen blev flyttet sydpå til Flensborg Fjord og Skelbækken, blev stenene overflødige og står i dag rundt om i Danmark - de fleste dog i Sønderjylland.

H. P. Novrup, som var ansat som 1. lærer ved skolen i Alslev, var lokal historiker og næstformand for Historisk Samfund for Ribe Amt.

Ved et bestyrelsesmøde i 1921 hos formanden, stiftamtmand Gustav Stemann, fik Novrup øje på en del grænsesten, som stod i formandens have. Novrup havde læst i avisen, at disse sten

var blevet anbragt forskellige steder og havde fået den tanke, at sådan en sten kunne det være passende at anbringe et sted i Alslev til minde om genforeningen.

Novrup fik på forespørgsel til stiftamtmanden lov til at tage to af dem, mod at han selv betalte omkostningerne ved optagning og transporten til Alslev. Han udvalgte grænsesten nr. 5, som i 1903 havde erstattet en træpæl, som stod lidt vest for grænseovergangen ved Egebæk-Hvidding.

Han har dog ændret sin ide om at bruge grænsestenene til minde om genforeningen, da han stenhugger Christiansen i Varde fik han indhugget datoerne for stormfloderne den 9.1.1852 og 3.12.1909. Stenen fik han placeret ved Spangbanken, hvor han nøjagtig vidste, hvor højt vandet havde stået både i 1852 og 1909.

Stenen blev rejst den 30. april 1922, og til stede var den ældste klasse fra Alslev skole samt en del beboere fra Toftnæs. Her holdt Novrup en smuk tale om Sønderjyllands genforening med det gamle land, ligesom han fortalte om stormfloderne, som havde hærget Alslev Sogn.

Novrups udgifter havde beløbet sig til ca. 50 kroner, som var et anseeligt beløb i 1922. Ved et møde i Alslev Forsamlingshus et stykke tid efter, at stenen var blevet placeret, blev stenen omtalt, og Novrup fandt anledning til at bede om et bidrag til omkostningerne. Der indkom ca. 30 kr. Novrup udtalte efter mødet på sin lune måde, at restbeløbet på 20 kr. betragtede han som sit bidrag.

Han udvalgte ligeledes grænsesten nr. 6, som i 1891 havde erstattet en træpæl, stod umiddelbart vest for grænseovergangen ved Egebæk-Hvidding, er i dag placeret foran Varde Museum.

Aage Emil Hansen

Kruså anno 2012

født i Alslev på Visselbjergvej

Kilder: Alslev Sognearkiv (Valdemar Kousgaard).

Bogen: Kongeåen Told- og statsgrænse 1864 – 1920.

Udgivet af Aage Emil Hansen:

BOV OG HOLBØL SOGNE – GAMLE POSTKORT 1892 – 1923. 1986.

Told- og Statsgrænse Danmark/Tyskland 1920 – 1995. 1995.

Kongeåen - Told- og Statsgrænse Danmark/Tyskland 1864 – 1920. 2001

Medforfatter til:

Uniformer i Toldvæsen og Grænsegendarmeri (Grænsegendarmeriets historie) - 1992.

Grænsen i 75 år. - 1995.